

СОЦІАЛЬНІ ЧИННИКИ ЗГУРТОВАНOSTІ І ЛІДЕРСТВА СПОРТИВНОЇ КОМАНДИ

Т. М. Кузеванова

Херсонський державний університет, kuzevanovat1228@gmail.com

Науковий керівник: доктор психологічних наук, професор О. Є. Блинова

Актуальність. Згуртованість єдиної команди досягається наявністю єдиної мети – перемоги. Спортсмени проводять багато часу разом на тренуваннях, тому система відносин повинна приносити почуття задоволення від перебування в такому колективі. Великий вплив на формування міжособистісних стосунків у команді робить діяльність тренера [2].

Створити хороший соціально-психологічний клімат у спортивному колективі, підібрати команду так, щоб всі її члени не тільки успішно взаємодіяли на полі чи майданчику, а й гармоніювали між собою як особистості, побудувати правильні взаємини в колективі – велике мистецтво і велика психолого-педагогічна праця. Саме тому проблема формування сприятливої атмосфери в команді є важливою і практично значущою [5].

Спортивна команда – це завжди спортивна група. Спортивній групі притаманні всі ті соціально-психологічні закономірності, які властиві малим групам. Взаємовідносини у спортивній групі поділяються на відносини між спортсменами (горизонтальний рівень) і відносини спортсменів з тренером (вертикальний рівень). В команді, як замкнутій системі, таке управління можливе тільки у формі самоврядування, тобто система є самокерованою. Відомо, що самоврядування в малій групі реалізується лідерами. Лідер – це член малої групи, що висувається в результаті взаємодії її членів в певній ситуації, що сприяє організації групи та управління нею при досягненні поставленої мети [6].

У ролі лідера спортивної команди, як показує практика, виступає зазвичай найбільш авторитетний, досвідчений спортсмен. Зустрічаються, проте, команди, які мають в ролі лідерів не найавторитетніших і найдосвідченіших

членів колективу. У спорті вищих досягнень лідером є майже завжди один з найсильніших спортсменів команди. Можливість брати участь в управлінні спортивною командою у лідерів досить широка. Причому якщо лідер діє відповідно до плану і завданнями тренера, то досягається, як правило, максимальний позитивний ефект в організації і координації спільних зусиль членів команди [1]. У турботах керівника на першому місці зазвичай знаходиться справа, а в клопотах лідера головне - людина з усіма його емоціями. Отже, і лідер в групі, і керівник необхідні.

Мета дослідження: оцінити рівень соціальних чинників згуртованості і лідерства спортивної команди.

Методи дослідження: аналіз та узагальнення літературних джерел, методи визначення згуртованості і лідерства спортивної команди, методи математичної статистики.

Результати дослідження. У процесі дослідження було використано методику «Визначення індексу групової згуртованості Сішора» (Ложкин Г. В.) та методику «Соціометричне дослідження групи» (Дж. Морено) [4]. За цими тестами було досліджено херсонська спортивна команда з гандболу віком 14 – 15 років, різного спортивного стажу та спортивного розряду.

Проведене нами дослідження дозволяє побачити рівень згуртованості команди. За результати методики «Визначення індексу групової згуртованості Сішора» (Ложкин Г.В.) можна зауважити: у 15 опитаних, що становить 33,4% від усіх опитаних, отримано вище середнього рівень. У 5 (33,3%) – високий рівень. Середній рівень згуртованості у 5 (33,3%).

Проаналізувавши результати цього тесту, можна зауважити: що у цій команді високий рівень згуртованості. Це означає, що у гандбольній команді хороше ставлення один до одного, сприятливий психологічний клімат, яке сприяє найбільш успішному досягненню однієї мети, подолання перешкод, а також дозволяє ефективно вирішувати виникаючі в групі конфлікти.

Методика «Соціометричне дослідження групи» (Дж. Морено), дозволяє виявити лідера в колективі. За результатами цієї методики ми підтвердили

лідерів в команді. Найбільше виборів було у зам капітана команди (7), більшість гравців отримали середній рівень виборів – 3-4, з них був і капітан команди. Один член групи виявився без вибору своїх колег. Всього взаємовиборів в середньому було 2 вибори.

Якщо аналізувати індекс групової згуртованості команди то можна сказати, що колектив дружній та згуртований. Незважаючи на те, що в виборі можна спостерігати одного спортсмена, який залишився без вибору своїх колег по команді. Але це у даному випадку не критично, бо з цією людиною спілкуються, приділяють увагу, але адаптація до колективу проходить повільніше у зв'язку з індивідуальністю характеру.

Висновки. В ході проведеного дослідження, був виявлений рівень згуртованості команди та лідерства в ній. За першим дослідженням видно, що команда дружня та згуртована. Завдяки другій методиці підтвердили результати попереднього дослідження та визначили лідерів команди.

Отже, соціально-психологічний клімат у спортивній команді та сумісність її членів є перспективними щодо подальших досліджень.

Література

1. Ильин Е.П. *Психология спорта*. СПб.: Питер, 2008. 352 с.
2. Кардялис К., Александровичюте Б. Конфликтность и сплоченность спортивных команд: диагностика и оптимизация межличностных отношений. *Психологический журнал*. 2005. Т. 26. № 1. С. 71-78.
3. Кондратьев М.Ю., Кондратьев Ю.М. Социально-психологический феномен авторитета и отношения авторитетности в группе. *Мир психологии*. 2006. № 4. С. 67-76.
4. Ложкин Г.В. *Психология спорта: схемы, комментарии, практикум*: учеб. пособ. К.: Освіта Україна, 2011. 484с.
5. Соціокультурні та психологічні вектори становлення особистості: *колективна монографія* / О. Є. Блинова, С. І. Бабатіна, Т. М. Дудка, А. М. Одінцова та ін. / відпов. ред. О. Є. Блинова. Херсон : ФОП Вишемирський В. С. 2018. 428 с.
6. Социально-психологический феномен лидерства в спортивных командах. [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://www.ipages.ru/index.php?ref_item_id=16658&ref_dl=1